

Podplačani ne plačamo nič

V soboto smo si v **Prešernovem gledališču** ogledali prvo premiero v novi gledališki sezoni, komedijo Daria Foja *Vse zastonj! Vse zastonj!* v režiji Ajde Valcl.

IGOR KAVČIČ

Kranj –Verjamem, da smo mnogi na uvodno uprizoritev nove sezone v polno premierno dvorano **Prešernovega gledališča** sedli s posebnim pričakovanjem. Po šestih letih (takrat Nušičevi Žalujoči družini) so v gledališču na spored znova uvrstili komedijo, tokrat besedilo *Vse zastonj! Vse zastonj!*, ki ga je v sedemdesetih letih kot odziv na takratno situacijo v Italiji napisal eden največjih sodobnih komediografov, italijanski pisec Dario Fo, leta 1997 Nobelov nagrajenec za književnost.

Dodatni impulz v pričakovanju je ponujala že sama tema, ki jo Fo v komediji obravnava, saj nam je ta, čeprav je od tega že pet desetletij, danes še kako znana. Lahko bi rekli, da ob negotovih razmerah v globalnem svetu tudi na mikronivoju ta čas doživljamo nekoliko »posodobljeno« verzijo.

Obubožani delavci se soočajo z nezavidljivo situacijo, ko zaradi inflacije in druginje ne morejo plačevati položnic, cene hrane so vse višje, seveda jim več ne uspe odplačevati niti kreditov, zato jih čaka deložacija ... Ker nočejo biti zgolj pasivni opazovalci, se odločijo za upor. Dovolj jim je vedno ene in iste logike kapitalizma v težavah, da so vedno oni tisti, ki krizo nosijo na svojih ramenih. Zato si vzamejo pravico, da v trgovinah za blago plačajo toliko, kot se jim zdi – najraje nič.

Tako se z geslom Podplačani ne plačamo nič odpre tudi kranjska predstava. V

zadnji zastekljeni tretjini odra v zamegljenem ozračju tekajo sem in tja maskirani – po sili razmer – »kradljivci« z vrečami nakradenega blaga. Dve izmed njih sta tudi prijateljici, brezposelna Antonia (**Vesna Pernarčič**) in honorarna sodelavka v klicnem centru Margherita (**Vesna Slapar**), ki se znajdetta v ospredju. Kaj bo prevladalo ob nakradenem blagu – slaba vest ali pravica? Kaj bosta rekla njuna možova, Giovanni (**Aljoša Ternovšek**) in Luigi (**Miha Rodman**), kako bosta to razložili policistu (**Blaž Setnikar**), mar ni tudi ta podplačan za svoje delo? Če predstavo sprva morda spremljamo skozi prizmo aktivizma, pa nam odrsko dogajanje in odlična igralska ekipa misli vedno bolj naravnava na komedijske frekvence.

Gledamo komedijo zmešnjav, absurdne situacije si sledijo ena za drugo, ne manjka pretiravanj in z njimi humornih scen, laž rodi novo, še večjo laž, vse do momenta, ko se ta razpoči in se razkrije resnica. Odnosi med posameznimi liki ustvarjajo številne komične situacije, ki jih igralska ekipa v vseh pogledih suvereno obvladuje.

Fojevo besedilo je mojstrovina, ki jo je treba znati uporabiti. Režiserki Ajdi Valcl in dramaturgu Marku Bratušu je uspelo zgodbo izpred petdesetih let uspešno adaptirati v naš čas, ko je še bolj kot vprašanje dostojnega dela prisotno vprašanje prekarizacije le-tega. Prav tako v istih okvirih ni men-

talno stanje duha današnjega časa. Če je Fo takrat razumel, da bi lahko enoten nastop in revolucija rešila delavski razred, je enotnost v današnjem prekarstvu in zapostovitvah za določen čas čista iluzija. Hkrati pa jima je uspelo pokazati na absurdnost situacije, ko recimo Margherita na davčni upravi dela preko študentske nepotnice svoje nečakinje.

Na odru je vseskozi akcija, situacije se včasih menjajo z bliskovito naglico, a vselej načrtovano, premišljeno. Režiserka igralski ekipi preprosto ne pusti dihati, hkrati pa ji ponuja, da se razigra. Fo zahteva igralce, večje komedije, kar aktualna peterica vsekakor je. Liki so vsak zase zelo dodelani, nobeden ni podporen drugemu, saj ima vsak svojo specifično osebnost, neko njeemu lastno mimiko, gib ali geg. Pri tem nedvomno pride do izraza delo koreografinje in svetovalke scenskega giba Lade Petrovski Ternovšek. Prav tako like dopolnjuje kostumografka Urška Recer, ki s kostumi odlično sledi komičnosti likov – z izstopajočima policajem in specialcem.

Igralci, ne glede na to, v katerem delu odra so, naj bo v ospredju ali zadaj, vseskozi nekaj delajo, naj bo z besedami ali gibom. Pri tem so vseskozi med seboj precizni in usklajeni, kar od njih gotovo zahteva dodaten napor. Gledalci sicer tega niti ne opazimo – zato ker pač znajo. Navdušujeta najbolj gostobesedna **Vesna Pernarčič** in **Aljoša Ternovšek**, z od-

lično mimiko in vživetostjo v svojo vlogo nas očara **Vesna Slapar**, prepriča nas njej povsem prilagajajoč se odrski mož **Miha Rodman**, tu pa je še nenadkriljivi gibalec kranjskega gledališča **Blaž Setnikar**, ki bi težko še bolj komično predstavil policista in njegovo nadgradnjo specialca, kot mu to vseskozi uspeva. Nihče ni v ozadju, prav vsi – vsak na svoj način – pridejo do izraza in nam direktno v žilo pošiljajo zelene odmerke humorja.

Komedija *Vse zastonj! Vse zastonj!* je odlična, saj vseskozi daje občutek, da zupa sama sebi in tudi nam, gledalcem, da bomo razumeli, kaj želi povedati. Dobra satira seveda ni »moralka«, ampak zgolj pokaže na neke aktualne razmere v družbi, jih ironizira, se iz njih šali do absurda, hkrati pa v podtonu slika resnični svet, kar nam spodbudi zavedanje, da je nekaj narobe.

Zaključni del predstave s pisanjem gesel po steklenem zidu v ozadju odra je v redu, ni pa nujen, saj nam tokrat odlična ekipa ustvarjalcev v sto minutah pove vse, kar moramo vedeti, in se pri tem celo smejimo.

Morda je največji absurd v tem, da se tudi petdeset let po tem, ko je bil kapitalizem v krizi (in kasneje še nekajkrat), razen vsakokratnih »posodobitev« ni nič spremenilo – kapitalizem je še vedno tu. In se mu smejimo. **Sto minut humorja tipa Monty Python. Tokrat v živo.**

Izjemna igralska ekipa Prešernovega gledališča: (od leve) Aljoša Ternovšek, Vesna Slapar, Blaž Setnikar in Vesna Pernarčič, na drugi strani odra še Miha Rodman / Foto: Miha Fras